

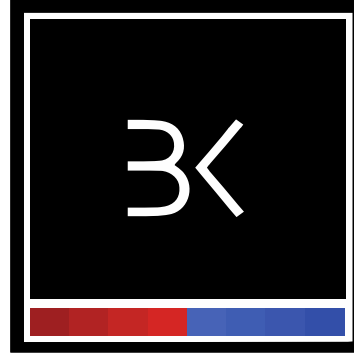
Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

CORONA-EKONOMİ BÜLTENİ

18 Haziran / 2021

Bu rapor; Covid-19 virüsünün dünya ekonomilerinde yarattığı ekonomik krizi, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

NATO ve Liderler Zirvesi'nden Savunmaya Dair..

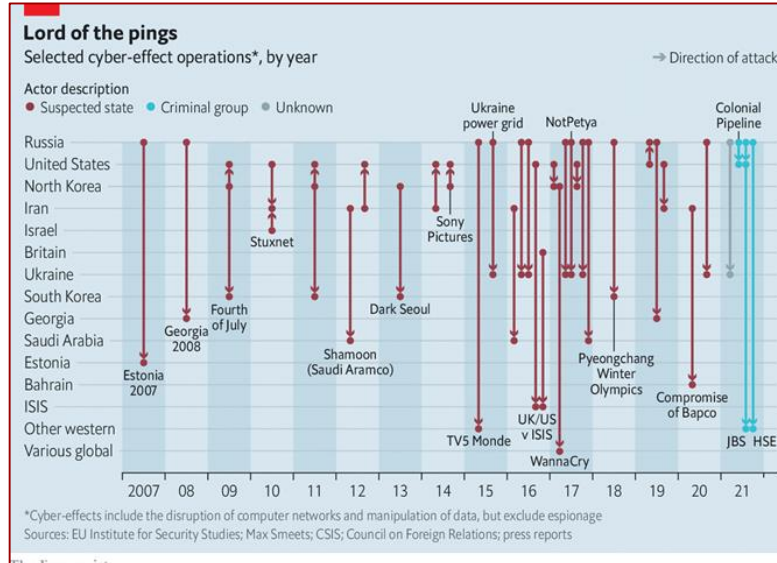
- ❑ Geçtiğimiz hafta bolca diplomasi ve ardından FED başta olmak üzere merkez bankalarını konuştuk.
- ❑ G7 ve ardından gelen NATO zirveleri ile Cumhurbaşkanımızın Biden görüşmesi ile Putin –Biden görüşmesini değerlendirdi basın.
- ❑ Pandemi ve küresel ısınmanın yarattığı etkiler ile başlayan ve aşılma ile canlanmanın yaşanacağı ekonomilerde öncelikle hukuk ve demokrasinin başat aktörler olması gerektiği vurgulandı vurgulanmasına ancak liderlerin birebir görüşmelerinde farklı bölgesel konular gündeme alındı.
- ❑ Bunlardan bizim açımızdan belki de en önemli olanı S-400 ve beraberinde getireceği CAATSA yaptırımları idi.
- ❑ Ancak bu konuda şimdilik beklenenin gelmediğini ve Putin –Biden görüşmesinden ise önemli bir detayın ortaya çıktığını görüyoruz ki o da 21. yy ın savunma anlayışının büyük ölçüde değiştiğinin göstergesi.
- ❑ Bu hafta odağımız bu değişim ve beraberinde getirdikleri olacak.

Cumhurbaşkanı –Biden Görüşmesi

- ❑ NATO zirvesinde gerçekleştirilen görüşme ile ilgili her iki taraf da olumlu yönde geri bildirimde bulundu.
- ❑ Ancak iç piyasa bu gelişmeyi çok da olumlu fiyatlamadı, öncesinde 8,30'lara kadar gerileyen kur, görüşmenin ardından 8,50'ler seviyesinin üzerine çıktı.
- ❑ Görüşmenin belki de olumlu fiyatlanmamasının nedenleri arasında S-400 lerin alımı ile ilgili kayda değer bir gelişmenin taraflarca zikredilmemesi idi.
- ❑ Şöyle ki konunun gündeme geldiğini ancak taraflarca bir zemine oturtulmadığını görmekteyiz.
- ❑ Görüşmeden yine Suriye ve Ortadoğu hakkında yani terörizmle mücadele kapsamında olumlu bir sinyalin alınmadığını Cumhurbaşkanımızın konuşmasının başından çıkarmaktayız.
- ❑ Afganistan'daki Kabil Havaalanı'nın Taliban güçlerinden korunması konusunda ABD desteğini almış bulunmaktayız.
- ❑ Tüm bu gelişmelerden hareketle görüşmenin tam bir diplomasi örneği olduğu ve en azından «olumlu» olarak her iki taraf açısından da değerlendirilmesinin iyi bir başlangıç olacağı söylenebilir.

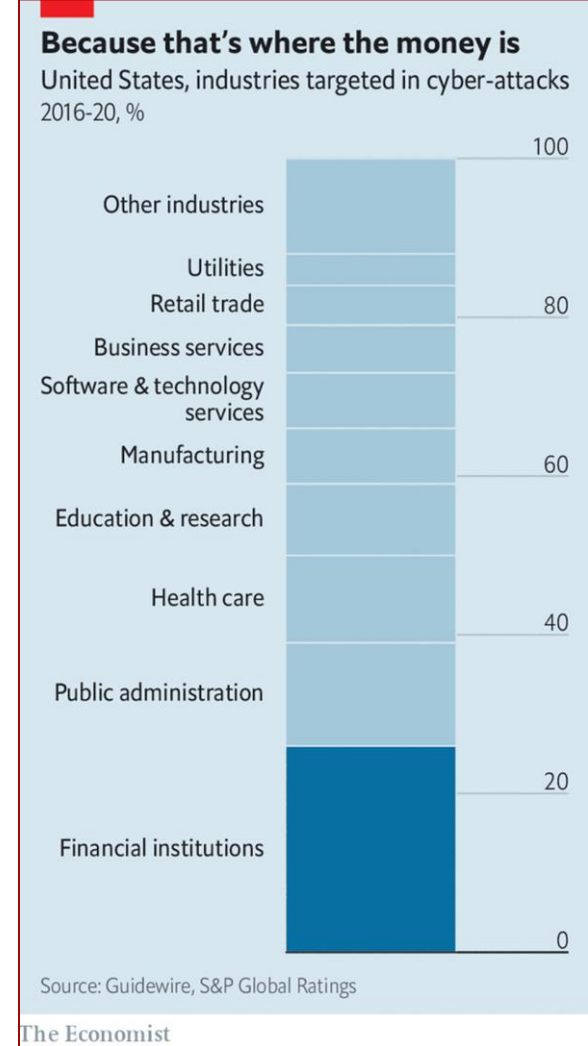
Putin –Biden Görüşmesi ile Gelen Yeni Savunma Anlayışı

- ❑ Bundan yirmi yıl öncesinde bir uçak kaçırması olayı, ya da nükleer güçlendirme (ki ambargosu sonlanan İran’ın uranyum zenginleştirmesi buna açık bir örnektir) ve savaş uçakları bazında savunma sistemleri (F-35, S400..) savunmanın başlıca odak noktaları idi.
- ❑ Ancak Putin-Biden görüşmesinde Rus muhalif Alexei Navalny’den sonra üzerinde en önemle durulan konu siber saldırılar idi..
- ❑ Bu görüşmeden Türkiye’nin S-400 alımı ile ilgili dolaylı yoldan anlamlar çıkartanlar olabilir. Ancak S-400 den çok daha önemli bir konu varsa o da özellikle Mayıs ayında Colonial Pipeline ve yine ABD’de et üretimi yapan Brezilyalı JBS firmalarına düzenlenen ransomware (fidye yazılım) saldırılarının sorumlusunun Rusya olarak görülmesi idi...

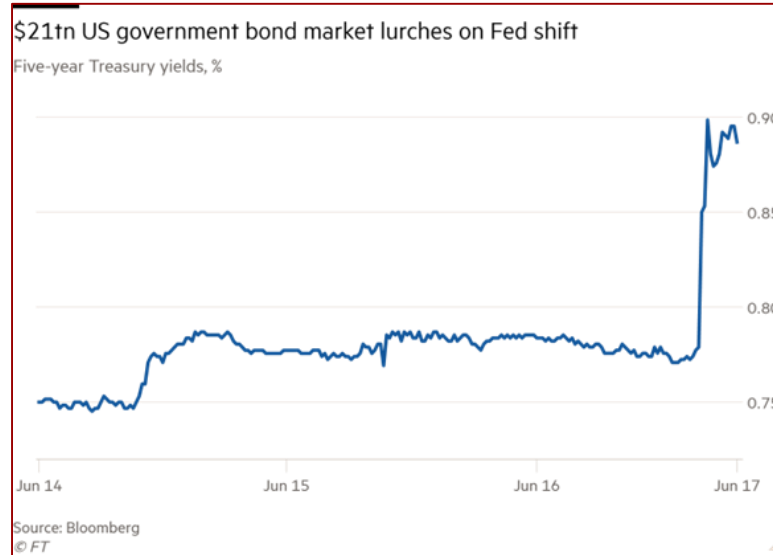
Siber Ataklar Jeopolitięi Yeniden Őekillendiriyor

- ❑ Hem G7 hem de NATO zirvesindeki en önemli konulardan biri uzay ve siber güvenlik idi.
- ❑ Bu kurumları temsil eden Őlkelerin çoğu ABD ve Avrupa başta olmak ũzere siber atakları Őnleme konusundaki güvenlik desteğinin arttırılması konusunda anlaŐtı.
- ❑ Ancak Őin ve Rusya bu jeopolitikte yumuŐak karnı oluŐturmakta...
- ❑ Yıllardır internet, nũkleer gũç, GPS gibi yenilikler Önce savunma sektŕleri tarafından geliŐtirilip, ardından sivil toplumun kullanımına sunulurken; gũnũmũzde sivil kullanım ile modernize edilen yapay zeka, kuantum hesaplama gibi araçlar artık savunmanın kullanımına girmeye hazırlanıyor.
- ❑ Bu tam anlamı ile teknolojinin tersine evrilmesi sayılabilir:

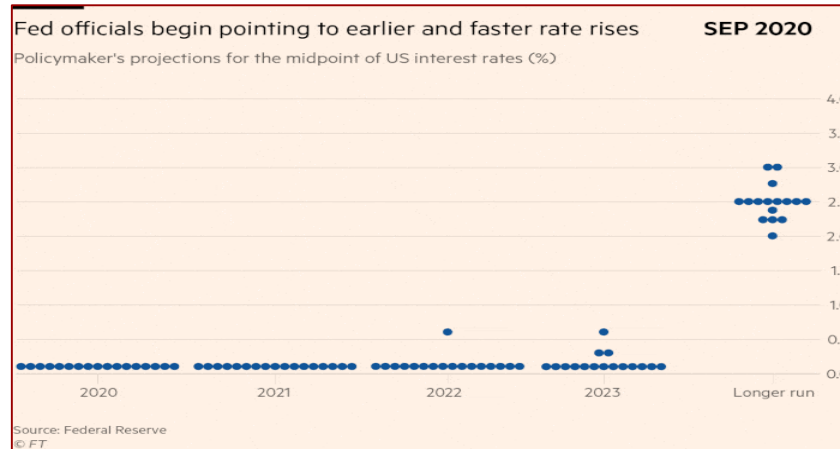
FED'den Sıkılaşmayı Konuşmayı Konuşmak...

- ❑ 26 Şubat tarihli bültenimizde taper tantrum'a ve neler olabileceğine dair yorumlar yapmıştık.
- ❑ Bu ayki FED toplantısında ise aslında beklenen oldu..
- ❑ 2013'de yaşanan ve taper tantrum olarak anılan duruma düşmemek için, varlık alımlarını azaltma hakkında konuşmayı konuşalım şeklinde çok hafif ve korkulu bir mesaj geldi Powell'dan
- ❑ Piyasa ise bu durumu Powell dozu ne kadar düşürürse düşürsün oldukça şahin bir bakış açısı olarak algıladı ve 21 Triyon\$'lık tahvil piyasası adeta silkelendi!

FED'den Sıkılaşmayı Konuşmayı Konuşmak...

- ❑ Fed, faiz hedef aralığını yüzde 0-0,25 aralığında sabit tutarken varlık alımlarını da aylık 120 milyar dolar seviyesinde korudu. Fed Açık Piyasa Komitesi'nin bu kararları oybirliğiyle alındı.
- ❑ Fed ayrıca üyelerin yeni ekonomik tahminlerini de paylaştı. Medyan beklentiye göre sürpriz bir şekilde 2023'te iki faiz artışı öngörüldü.
- ❑ Bu karar aslında çok küçük ve geriden gelen adımlar olsa da ekonomik açıdan bakıldığında fon kaynaklarının daralması ve maliyetlenmesi sonucunu; trader mantığı ile bakıldığında ise borsadan değerli metallere aşağı yönlü bir revizenin özetle ayı piyasasının hakim olacağına göstergesi...
- ❑ Aşırı şişen balonların sönmeye başladığını göreceğimiz bir süreç ekonomik canlanma ile beraber kapımızda olacak..

TCMB Faiz Kararı ve Öne Çıkanlar

- ❑ Diplomatik görüşmelerin ve FED'in kararlarının ardından gerçekleşen merkez bankası para kurulu toplantısından politika faizinde değişiklik, beklentilere paralel olarak çıkmazken,
- ❑ Karar metninde vurgulanan «kararlılıkla sıkılaşılmaya devam edilecektir» cümlesi başkanın enflasyonun üzerinde bir politika faizi yaratılması kararını destekler nitelikte idi.
- ❑ Metinde FED'e vurgu yapılmadığı ancak daha önce dış yönlü maliyetler olarak ifade edilen risklerin ithal fiyatları vurgusu ile değiştirildiği görüldü.
- ❑ Metinde yenilik olarak gelen diğer bir ifade de aşılma süreci ile turizm ve hizmetler sektörü gelişimi ile dengeli büyümeye atıfta bulunulması idi.
- ❑ Her ne kadar karar metninde FED'in şahin duruşuna vurgu yapılmasa da şahin faiz öngörülerini, gelişmekte olan ülke para birimlerinde yeni bir baskı unsuru oldu. Piyasada oluşan algıdan Türk Lirası da olumsuz etkilendi.

Büyümede Yeni Trend

- ❑ Enerji dönüşüm süreci ile beraber, ülkelerin büyüme ve yatırım anlayışları da değişmeye başladı.
- ❑ İklim krizi eskiden sadece DAVOS gibi butik forumlarda ele alınır iken artık ülkelerin kalkınma öncelikleri içerisine girdi.
- ❑ Bu bağlamda en zorlayıcı unsur karbon fiyatlamları ve yenilenebilir enerji dönüşümüne uygun yatırımları finanse edecek fonlara erişim.
- ❑ Uluslararası Enerji Ajansı raporuna göre; ülkemizin enerji tüketimi ve kullanılan enerji türlerine baktığımızda; enerji tüketiminde ilk sıraları sanayi ve ulaşımın aldığını, son on yılda bu iki alanda hızlı bir tüketim artışı yaşanırken diğer alanlarda hızın daha yavaş olduğunu görmekteyiz.
- ❑ Sanayi sektöründe ise son on yılda yaklaşık %60 düzeyinde görülen artışın doğalgaz ve elektriğe olan talebi önemli ölçüde arttırdığını görüyoruz.

Figure 4.4 Energy consumption by sector, Turkey, 2000-18

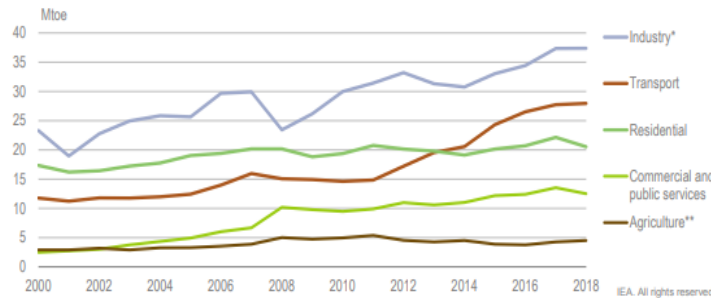
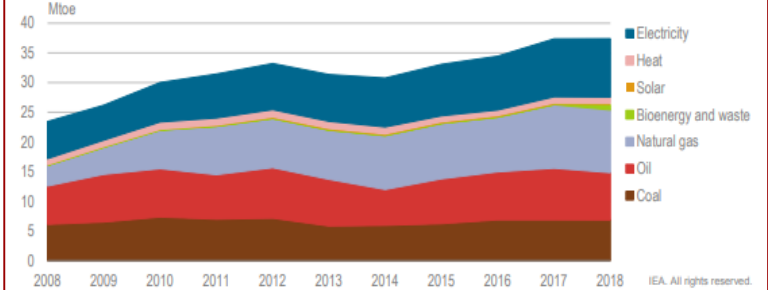
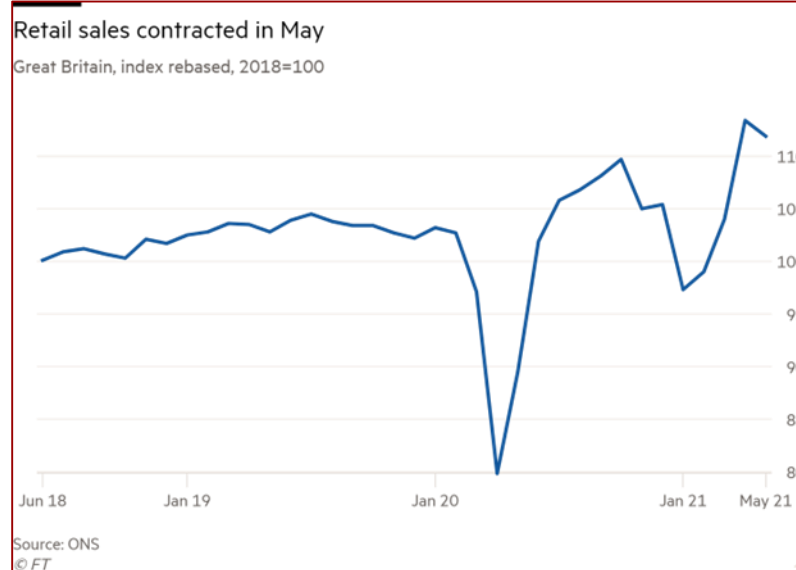

Figure 4.5 Energy consumption in industry by fuel, Turkey, 2008-18

Aşılama Tüketimde Farklılaşma Yaratmaya Başladı

- ❑ Aşılamanın gelişen ülkelerde hızla ilerlemesi tüketim alışkanlıklarında değişime yönelik ilk sinyalleri vermeye başladı.
- ❑ İngiltere’de mayıs ayında perakende satışlar; gıda satışlarında %5,7 ve alkol & tütün satışlarında %8,4 düzeyinde düşüşün öncülüğünde %1,4 düşüş kaydetti.
- ❑ Bu durumun oluşmasını insanların yeme içme alışkanlıklarına dışarıda devam etmesi olarak açıklayabiliriz.
- ❑ Bu eğilim yaz sonuna kadar ülkemiz de dahil pek çok bölgede görülecektir.

Altın

- ❑ Altın, Fed'in şahin tutumuyla beraber güçlenen dolar sonrasında son 15 aydaki en kötü haftalık performansına doğru ilerliyor. Gram altın ise küresel altın fiyatlarındaki düşüşe rağmen Dolar/TL 'nin 8,70'i görmesiyle 500 TL sınırında tutundu.
- ❑ Peki bundan sonra neler olur? Dersek; altının bir güvenli liman aracı olduğunu unutmamamız gerekecektir.
- ❑ FED kararı sonrası düşmesinin ardında doların değer kazanması var ve ülkemizde ise durum tersine işlediğinden sadece altının küresel değeri değil, kur değeri de anlam kazanmakta..
- ❑ Fed yorumunda da belirttiğimiz üzere bu süreçte ederinden fazla değer kazanan yani risk iştahı ile yükselen ne varsa gerçek değerini bulacaktır.

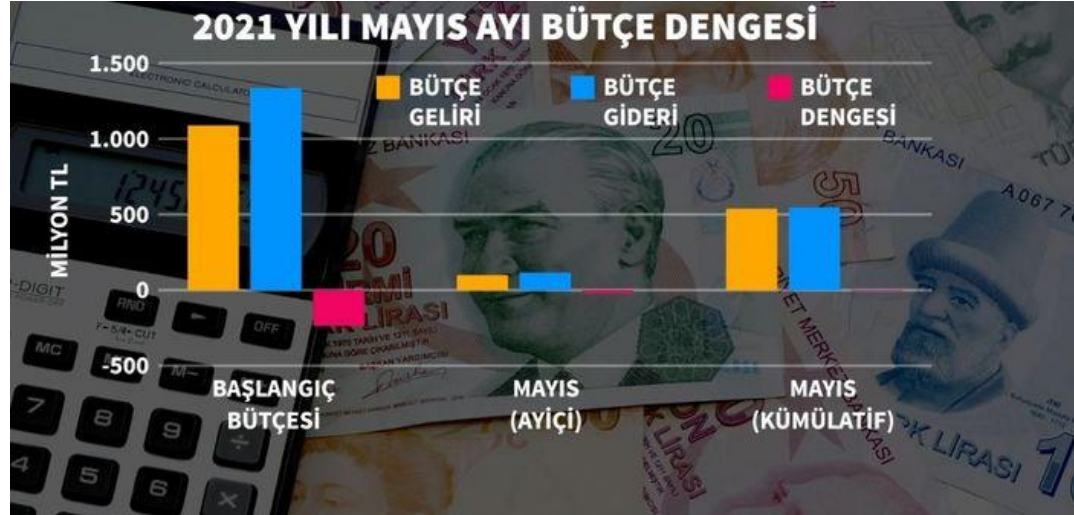
Enflasyonu Yönetmek Duyguları Yönetmek midir?

- ❑ FED'in çok hafif bir temasıyla son iki gündür; borsa, altın, diğer değerli metaller hatta dolara endeksli stable coin Tether dışında kripto paraların değeri kırmızıya döndü!
- ❑ Bu durum son aylarda giderek yükselen enflasyon göstergelerinin tam da namlunun ucuna gelmiş ve atılmayı bekleyen bir mermi gibi ateşlenmesine neden oldu.
- ❑ Dolar endeksi, tahvil getirileri yükseldi sanki daha önce iştahla peşinden koşulan ve ucuzlasa da alsak denilen pek çok yatırım enstrümanı bir anda cazibesini yitirdi.
- ❑ Aslında bu yaşanan olayın tam da açıklaması insan duygularında, yani davranışsal ekonomi ile açıklanabilecek türden bir ilişki; beklenti ile doğru orantılı ancak rasyonelliği tartışmalı..

Merkezi Yönetim Bütçesi-Mayıs 2021

- ❑ Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın verilerine göre Mayıs ayında bütçe açığı 13,4 milyar TL oldu.
- ❑ 2021 yılı Mayıs ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 117,9 milyar TL, bütçe gelirleri 104,6 milyar TL olarak kaydedildi.
- ❑ Faiz dışı bütçe giderleri 104 milyar TL ve faiz dışı fazla ise 0,6 milyar TL olarak gerçekleşti.

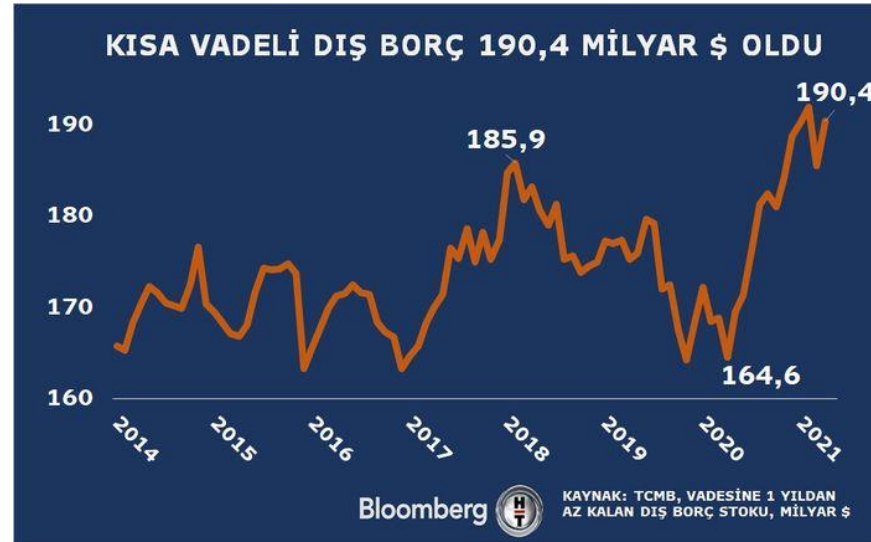
TCMB Toplam Rezervler

- ❑ TCMB verilerine göre brüt Döviz rezervleri 11 Haziran haftası 51,7 milyar dolara yükseldi. Bir önceki hafta brüt döviz rezervleri 49,7 milyar dolar olarak kaydedilmişti.
- ❑ Aynı hafta itibariyle altın rezervleri 43,2 milyar dolara geriledi. 4 Haziran haftasında bu rakam 44 milyar dolar seviyesindeydi.
- ❑ Bu rakamların ardından toplam rezervler 93,7 milyar dolardan 94,5 milyar dolara yükseldi. Net rezervlerde de 11 Haziran'da artış izlendi. Net rezervler 15 milyar dolar seviyesine geldi.
- ❑ Ayrıca TCMB bu hafta , Çin Halk Cumhuriyeti Merkez Bankası ile 30 Mayıs 2019 tarihinde imzalanan ikili para takası (swap) anlaşmasının 35,1 milyar TL ve 23 milyar Çin yuanı artırılarak toplam 46 milyar TL ve 35 milyar Çin yuanına ulaştığını duyurdu.
- ❑ TCMB'den yapılan açıklamada artırılan söz konusu rakamın 15 Haziran 2021 tarihi itibariyle TCMB hesaplarına girdiğini duyurmuştu.

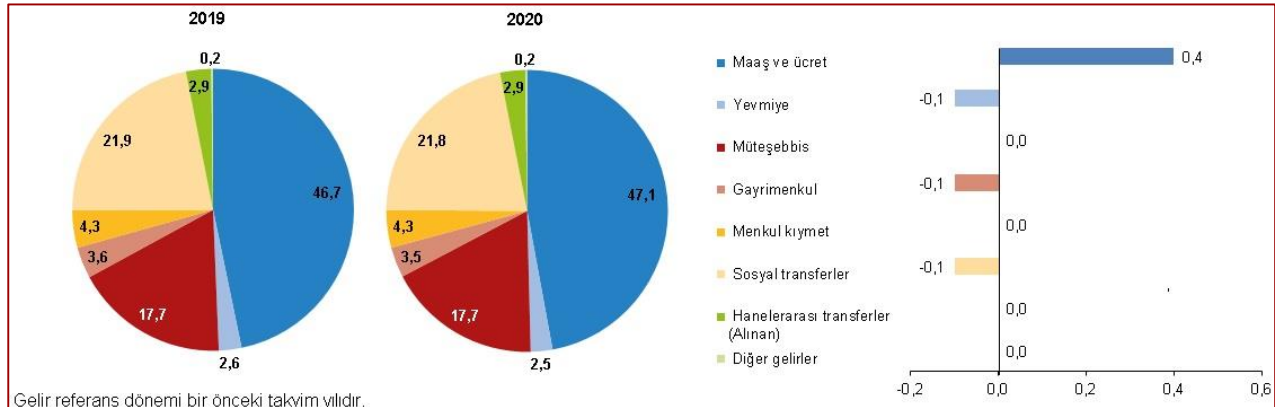
Kısa Vadeli Dış Borç-Nisan 2021

- TCMB verilerine göre Nisan sonu itibarıyla, kısa vadeli dış borç stoku, 2020 yıl sonuna göre yüzde 4,5 oranında artışla 144,7 milyar dolar olarak gerçekleşti.
- Bu dönemde, bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku yüzde 1 oranında artarak 58,5 milyar dolar olurken, diğer sektörlerin kısa vadeli dış borç stoku yüzde 5,5 oranında artarak 62,3 milyar dolar oldu.

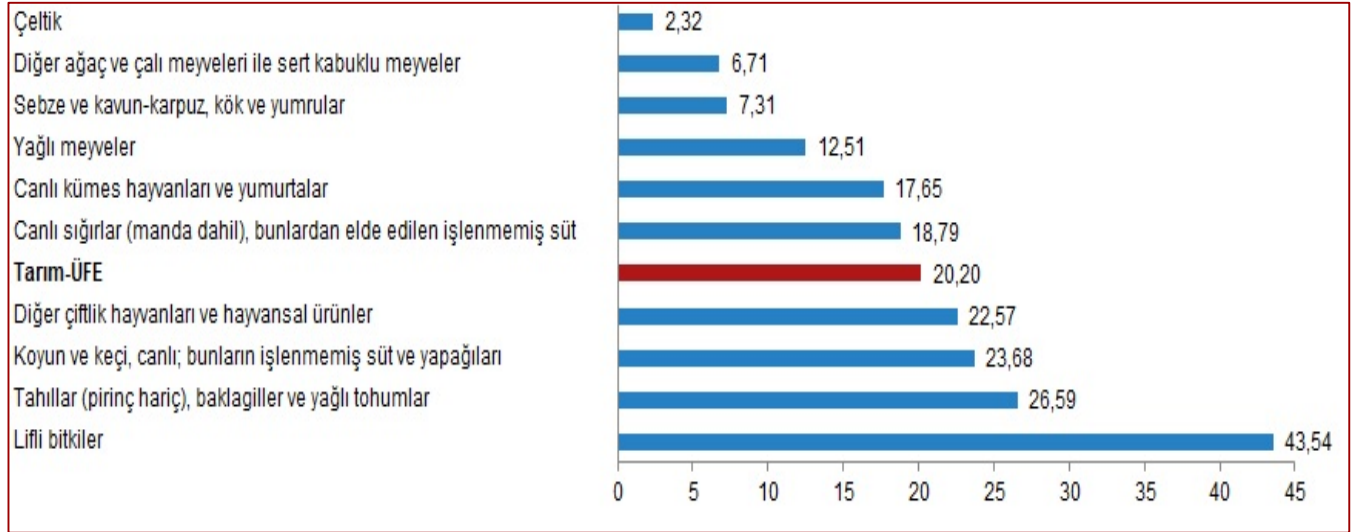
Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2020

- ❑ Son yapılan araştırma sonuçlarına göre; en yüksek eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelinine sahip yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 1,2 puan artarak %47,5'e yükselirken, en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun aldığı pay 0,3 puan azalarak %5,9'a düştü.
- ❑ Gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini katsayısı, sifıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, bire yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade etmektedir. En son yapılan araştırma sonuçlarına göre Gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,015 puan artış ile 0,410 olarak tahmin edildi.
- ❑ Toplam gelirden en yüksek payı %47,1 ile maaş ve ücret geliri aldı

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi, Mayıs 2021

- ❑ Tarım-ÜFE' de , 2021 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %0,43 azalış, bir önceki yılın Aralık ayına göre %7,07, bir önceki yılın aynı ayına göre %20,20 ve on iki aylık ortalamalara göre %19,60 artış gerçekleşti.
- ❑ Yıllık en fazla artış %43,54 ile lifli bitkiler alt grubunda oldu.

Konut Satış İstatistikleri, Mayıs 2021

- ❑ Türkiye genelinde konut satışları Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %16,2 artarak 59 bin 166 oldu. Konut satışlarında İstanbul 11 bin 356 konut satışı ve %19,2 ile en yüksek paya sahip oldu. Satış sayılarına göre İstanbul'u 5 bin 653 konut satışı ve %9,6 pay ile Ankara, 3 bin 298 konut satışı ve %5,6 pay ile İzmir izledi. Konut satış sayısının en az olduğu iller sırasıyla 7 konut ile Ardahan, 11 konut ile Hakkari ve 26 konut ile Bayburt oldu.

